

## ЕТАПИ РЕФОРМУВАННЯ ШКІЛЬНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ПЕРІОД НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Наталія Козачук, Наталія Сороколіт

*Львівський державний університет фізичної культури,  
м. Львів, Україна*

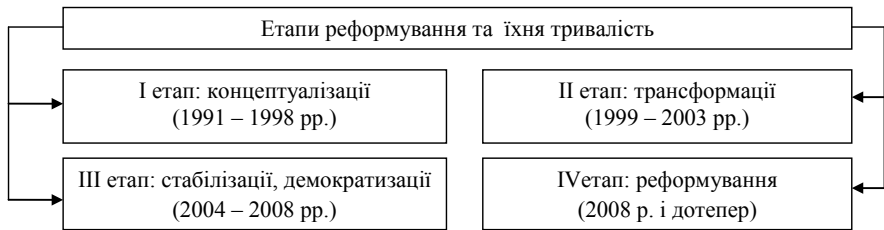
**Актуальність.** В умовах розбудови національної системи загальної середньої освіти важливого значення набуває питання встановлення національної системи фізичного виховання. Упродовж років незалежності нашої держави вітчизняні науковці здійснювали аналіз нормативно-програмного забезпечення навчального предмета, шукаючи найбільш оптимальні засоби фізичного виховання школярів [1, 2]. У наукових дослідженнях окреслено проблеми та перспективи вдосконалення фізичного виховання учнівської молоді на сучасному етапі, проаналізовано стан фізичного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах України [1, 3], визначено суперечності в системі організації навчально-виховного процесу, доведено необхідність реформування фізичного виховання учнівської молоді та визначено передумови й модернізацію нормативно-правових основ в Україні [2, 4, 5].

Вагомі й різнобічні відомості щодо становлення й розвитку фізичного виховання в різні історичні періоди подають у своїх працях вітчизняні науковці [3, 5], у яких здійснено аналіз періодизації освітньої політики України з питань здорового способу життя, що дало змогу сформулювати нам мету нашого дослідження.

**Мета дослідження** – виявити етапи проведення реформ у фізичному вихованні кінця ХХ – початку ХХІ століття в Україні та окреслити їхні особливості.

**Методи та організація дослідження:** аналіз та узагальнення літературних джерел та офіційних документів.

**Виклад основного матеріалу.** Аналіз наукової, методичної літератури та офіційних документів виявив, що в період незалежності України фізичне виховання як складова частина освітнього процесу проходило у своєму становленні чотири етапи (рис. 1).



**Рис. 1. Етапи проведення реформ у фізичному вихованні за період незалежності України**

Перший етап (1991–1998 рр.) – етап концептуалізації. Цей період характеризується зміною пріоритетів у державній політиці загалом та в освітній зокрема [5]. Основну увагу приділено укладенню нормативної бази з фізичного виховання. З'являється «Закон України про фізичну культуру і спорт», відповідно до якого у загальноосвітніх навчальних закладах України вивчення фізичної культури передбачено обсягом три обов'язкові уроки на тиждень [3]. У навчальних планах профільного міністерства, однак, затверджено два обов'язкові уроки фізичної культури в тижневому навантаженні. В цей період відсутня єдина навчальна програма, учителі працюють за програмами Радянського Союзу. З'являються перші спроби розроблення авторських та регіональних навчальних програм. Поряд з тим учителі мали змогу удосконалювати шкільну програму з фізичної культури [1, 2].

Другий етап (1999–2003 рр.) – етап трансформації [5]. У цей період з'являється українська державна програма з фізичної культури, яка має назву «Основи здоров'я і фізична культура» – програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–11 класів. Установлено, що мета фізичного виховання – збереження та зміцнення здоров'я, розвиток основних фізичних якостей та рухових здібностей, підвищення рівня фізичної підготовленості учнів [2].

Третій етап (2004–2008 рр.) – етап стабілізації, демократизації та національної спрямованості державної освітньої політики України. Період характеризується переходом на 12-річний термін навчання учнівської молоді. Фізичне виховання стає самостійною сферою діяльності в соціокультурному просторі та окремим предметом викладання в загальноосвітніх навчальних закладах, основна мета, якого формування фізичного, психічного та духовного здоров'я школярів, фізичної культури особистості,

оздоровчо-корегувальної та прикладної спрямованості фізкультурної діяльності; розвиток основних фізичних якостей та рухових здібностей; підвищення рівня фізичної підготовленості учнів.

Четвертий етап (2008 – дотепер) – етап реформування освіти загалом та фізичного виховання зокрема [4, 5]. Необхідність проведення реформ в українській освіті та фізичному вихованні зумовлене багатьма чинниками. Один із них – це інтеграція України в європейський простір.

Окрім цього, серед причин реформування фізичного виховання, на нашу думку, є низький рівень фізичної активності школярів і мотивації до занять фізичною культурою, критична ситуація зі станом здоров'я молодого покоління, кількість смертельних випадків під час уроків фізичної культури упродовж 2008/2009 навчального року, недоліки традиційної системи освіти, що не враховувала інтереси та схильності дітей, потреба зміни підходів до фізичного виховання школярів з урахуванням кращого вітчизняного та світового досвіду у фізичному вихованні. Отож чинний Уряд України розпочав масштабну реформу освітньої галузі під назвою «Нова Українська школа», яка базується на компетентнісному підході до навчання в усіх освітніх галузях, зокрема і з фізкультурної освіти. Відповідно до Закону України «Про освіту», задекларовано реалізацію в освітньому процесі 11 ключових компетентностей, серед яких вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологіях; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікативна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав та можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність.

**Висновки.** Таким чином, у проведенні реформ освіти галузь та фізичне виховання в Україні визначено чотири етапи, кожний з яких має низку особливостей. У кожному з цих етапів науковці, посадові особи та фахівці з фізичного виховання шукали шляхи для удосконалення фізичного виховання. На сучасному етапі розвитку освіти та фізкультурної галузі визначальним чинником у проведенні реформ є бажання України приєднатися до Європейської спільноти, а отже потреба унормувати стандарти освіти відповідно до європейських аналогів.

### Список використаних джерел

1. Андрійчук О. Я. Аналіз дисертаційних робіт з фізичного виховання та спорту в період 1998 по 2008 роки / О. Я. Андрійчук, І. М. Григус // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 2. – С. 3–8.
2. Гаврих Я. Реалії реформування фізичного виховання учнівської молоді на Львівщині / Ярослав Гаврих // Фізичне виховання в школі. – 2010. – № 1. – С. 8–9.
3. Гвоздецька С. В. Ретроспективний аналіз освітніх програм з фізичного виховання / С. В. Гвоздецька // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України: матеріали XII Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених з міжнар. участю. – Суми, 2012. – Т. 2. – С. 152–156.
4. Sorokolit N. Reform of Physical Education in Ukraine at the Present State [Electronic resource] / Nataliya Sorokolit // 6 th International conference on science, culture and sport: abstract book. – Ankara, 2018. – P. 131. – Access mode: [http://www.iscs-a.org/multimedia/depo/abstractbook\\_18.pdf](http://www.iscs-a.org/multimedia/depo/abstractbook_18.pdf).
5. Шиян О. І. Державна політика з питань забезпечення здорового способу життя молоді: монографія / О. І. Шиян. – Львів : Львів. держ. ун-т фіз. культури, 2010. – 295 с.